

Уруок технологической картата

Учуутал: Петрова Екатерина Спартаковна – Нам улууһун М.К.Аммосов аатынан Хатырык орто оскуолатын саха тылын, литературатын учуутала.

Уруок тиэмэтэ: С.С.Васильев-Борогонский «Эрчимэн Бэргэн” олонхото

Кылаас: 6

Предмет: төрөөбүт литература.

Күнэ-ыйа: _____

Уруок сыала	
Үөрэтэр	С.С.Васильев-Борогонский «Эрчимэн Бэргэн” олонхототун ааҕы, ис хоһоонун ырытыы
Сайыннарар	Киэнник анааран толкуйдуур, тобулук өйдөрүн уонна бэйэ-бэйэлэрин кытта бодоруһар дьоһурдарын, ситимнээх сангаларын сайыннарыы.
Иитэр	Төрөөбүт норуотун таптыыр, өбүгэрбит сиэрдэрин-туомнарын тутуһар ыччаты иитии
Уруок тиибэ	Саҥа тиэмэни үөрэтэр уруок
Уруок көрүнэ	Айан-уруок
Уруокка туттуллар ньыма	Ырыналыыр толкуйу (тобулук өйү) сайыннарыы технологията
Хонтуруол көрүнэ	Бэйэни салайыныы, хонтуруолланыы, учуутал тэрийэр эйгэтэ,
Атын биридимэти кытары сибээһэ	Төрүт култуура

Уруок тутула	Бир.	Учуутал үлэтин	Үөрэнээччи үлэтэ	Уруокка туттуллар ньыма көрүнгэ	Үөрэх дэгиттэр үөрүйэхтэрэ	Туттар тэрил
I.Кириитэ	4 м	<p>Учуутал үөрэнээччилэри кытары дорооболоһор.</p> <p>-Үтүө күнүнэн .күндү үөрэнээччилэр. Бу соторутаабыта туохха аналаах улахан суолталаах декада арыллыбытай?</p> <p>Эьиги санаабытыгар олонхо диэн тугуй?</p> <p>Олонхо диэн бэрт былыргы айымньы.</p> <p>Өбүгэбит олобун-дьабабын,үтүө-үгэбин, сирин-туомун, итэбэлин, өйүн-санаатын кордорор норуот тылынан уус уран айымньытын мунутуур чыпчаала. Саха норуотун барба баайа, кунду кылаата. Билигин олонхобут аан дойдуга тийэ аатырда <i>ол курдук, хас сыллаахха аан дойдуга шедевр быьытынай биллэриллибитэй</i> (2005 сыллаахха Сэтинньи 25 кунугэр) онтон ыла бу кун Олонхо күнүнэн биллэриллэн араас тэрээьиннэр ыытыллаллар. Олонхо биир кьиь театра дииллэр. <i>Тобо?</i> Былыр олонхоьут балабанна киирэн кэллэбинэ үөрүү үксүүрэ, үс түннээх-күнү билбэккэ хаалаллар эбит.</p>	<p>Үөрэнээччилэр учууталы кытары дорооболоһоллор.</p> <p>-соторутаабыта олонхо декадатын арыллыбытын бэлиэтииллэр.</p> <p>Учуутал ыйытыыларыгар тус санааларын этинэллэр.</p> <p>Ол кэнниттэн учуутал кэпсиирин болбойон истэллэр. Бүгүңнү чыыһыланы тэтэрээттэригэр суруналлар учуутал олонхо туһунан кэпсээбитин кылгастык суруналлар. Саха норуота маньык сүдү улахан айымньылаахпытын киэн тутталлар, үөрэтэр, аабар ырытар бабалара күүһүрэр.</p> <p>Олонхотун олонхотун истэр бабалар күүһүрэр.</p>	Олохтоох ыйытыылар	<p><u>Бэйэни салайынар-дьаһанар сатабыл.</u> Тылын сайыннарар сыалы-соругу таба туруорунар, сатаан былаанныыр, туох түмүккэ кэлиэхтээбин билэр.</p> <p>Тугу билэрин-билбэтин, тугу ситэри үөрэтиэхтээбин арааран өйдүүр.</p>	

1.уруокка бэлэмнээһин										
II. Сүрүн чаас 1 Турукка киллэрий	6 м	<p>Оҕолоор, бүгүн биһиги үөрэтиэхтээх олонхобутугтан илдьит кэллэ. Сүрүн герой илдьиттир «Оҕолоор, мин орто дойду дьонун көмүскүүр аналлаах төрөөбүтүм. Эһиги эмиз мин курдук күүстээх санаалаанын, хорсун быһыылаанын, кыаммакка-кырдыаҕаска көмөлөһүн, күн курдук көмүскэс санаалаах Айыы аймағын курдук аһыныгас санаалаах буолун”</p> <p>-Сүрүн дьоруойбут ким буолуой? Хайдах майгылаах киһи диэн таайдыгыт</p> <p>-Туох санаалаах бу илдьити эһизэхэ тиэрдийтэ буолла?</p> <p>- аабыахтаах олонхобут туох санааҕа биһигини тиэрдэн сөбүй?</p>	<p>Үөрэнээччилэр илдьити аабаллар. Олонхо дьоруойун саарбаҕалаан майгытын сэрэйн көрөллөр. Уруокка олонхону аабалларын, сүрүн дьоруойа күүстээх хорсун санаалаах бухатыыр буоларын кэпсээллэр.</p> <p>Илдьит суолтатын быһаараллар. Биһиги эмиз ити күүстээх бухатыыр курдук кыра-хара дьону көмүскүөхтээхпит, туохтан да толлуу суохтаахпыт диэн толкуй киириэхтээх. Олонхо ис хоһоонон элбэххэ үөрэтиэн-иитиэн сөбүн ырыналылар.</p>	“Айымньыттан илдьит” (тобулук өйү сайыннарар Технология)	Тус санааны, сыһыаны салайаны үөрүйэҕи сайыннарыы <u>Бэйэни салайынар-дьаһанар сатабыл.</u>	Интер. дуоскаҕа сурук				
2. Бухатыыр сирэ-дойдута (биирдиилэн үлэ)	7 м	<p>-Тэтэрээппитин арыян уруок тиэмэтин суруйабыт.43 с арыябыт. Оҕолоор, айымньыны аабыахпыт иннинэ бухатыыр хайдах сиргэ олороро буолуо дии саныгыты? Ону ити карточкабытыгар суруйун (карточкалары түнэтии)</p> <p>-Дьэ, аны сүрүн дьоруойбут бухатыыр сирин-уотун туһунан аабыахпыт.</p>	<p>Сыһыарыы №1 көр «Бухатыыр сирэ-дойдута»</p> <table border="1" data-bbox="965 1198 1469 1299"> <tr> <td data-bbox="965 1198 1218 1257">Ааҕа иликпинэ</td> <td data-bbox="1218 1198 1469 1257">Ааҕан бүтэн баран</td> </tr> <tr> <td data-bbox="965 1257 1218 1299"></td> <td data-bbox="1218 1257 1469 1299"></td> </tr> </table> <p>Үөрэнээччилэр олонхону ааҕа иликтэринэ күүстээх, хорсун санаалаах бухатыыр хайдах дойдуга төрөөн сөбүн саарбаҕалаан көрөн</p>	Ааҕа иликпинэ	Ааҕан бүтэн баран			“Бэлиэтэниилэ эх аабыы»	Тус санааны, сыһыаны салайаны үөрүйэҕи сайыннарыы	Карточка
Ааҕа иликпинэ	Ааҕан бүтэн баран									

		<p>Олонхону биирдиилээн аахтарыы, ол ааҕар кэмнэригэр маннык тылларга болҕомтону уурдарыы. Бэлиэтэниилээх ааҕыыны тэрийии. Толоон,ураһа дьиэ, Арсан Дуолай аһынастара.Бу тыллар суолталарын тылдыкка суруттарыы суолтатын өйдөтүү. Ол кэннэ оҕолор го карточка анаар өттүгэр бухатыыр хайдах сиргэ төрөөбүтүн суруттарыы.</p> <p>-Хайдах сиргэ төрөөбүт эбитий?</p> <p>-Бэйэбит маарыын суруйбут санаабытын кытары төһө сөп түбэстэ?</p>	<p>суруйаллар (санааларын)</p> <p>-Биирдиилээн ааҕаллар олонхону, ол быһыгар тылдыттарыгар билбэт тылларын бэлиэтэнэллэр. Сана тыллары билэллэр.</p> <p>-Ааҕан бүтэн баран, тизкистэн бухатыыр сирин туһунан карточкаҕа бэлиэтэнэллэр. Суруйан бүтэн баран, олонхону ааҕыах иннинэ суруйбут суруйууларын кытары тэннээн көрөллөр.Санаалара төһө сөп түбэспитин ырытыһаллар санааларын этинэллэр.</p>									
3.Бухатыыр уол (пааранан үлэ)	8	<p>Учуутал оҕолору иккилии буолан олордотуталыыр. Карточканы түнэтэр -Билигин пааранан ааҕы буолар, уочаратынан ол кэнниттэн иккиэн сүбэлэһэннит карточканы толоробут. Учуутал оҕолору аахтарар, ол ааҕар бириэмэлэригэр маннык тылларга тохотор Кэлин астара кэрэмэстирийэрин саҕана, Кырдал,мэлийэн. Бу тыл суолталарын оҕолору кытары быһаарсаллар, тылдыттарыгар суруттарар. Пааранан үлэириллэрин хонтуруоллуур, өйдөөбөтөх түгэннэрин быһаарар, сүбэлиир.</p>	<p>Сыһыарыы № 2 көр</p> <table border="1"> <tr> <td>Уол ийэлээх аҕатын аата</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Уол дьүһүнэ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Хайдах улаатан испитэ</td> <td></td> </tr> </table> <p>Пааралар уочаратынан ааҕаллар, ол ааҕа олорон билбэт тылларын тылдыкка бэлиэтэнэллэр.Ааҕан бүтээт тизкистэн холобурдары булан дневнигы толороллор. Хас биирдии бөлөх дневниктэрин көмөтүнэн бухатыыр уол туһунан кэпсириллэр. Атын пааралар кэпсиир оҕолору болҕойон истэллэр.</p>	Уол ийэлээх аҕатын аата		Уол дьүһүнэ		Хайдах улаатан испитэ		«Икки чаастаах дневник»	<u>Бэйэ-бэйэни кытары бодоруһар дьобуру сайыннарыы</u>	Карточка
Уол ийэлээх аҕатын аата												
Уол дьүһүнэ												
Хайдах улаатан испитэ												

3.Эти-сиин и чэбдигирди и	3 м	<p>Кыратык сынньан түһэн ылыаххайыг. Миэстэбитигэр турабыт. Бухатыыр уол хамсаныыларын оноруоххайыг Атахпытынан күүскэ сири тинилэхтиибит, илиибитин күн утары уунабыт, харахпытын быһа имэбит уонна күн сылааһыттан күүстээх энергия ылабыт. Анаар атахпытыгар үстэ эскириибит Илиибитинэн иннин уоон кэлин диэки биэстэ дайбанабыт.</p>	<p>Учуутал этэр этиитин толороллор. Эти-сиини чэбдигирдэр хамсаныылары көхтөөхтүк онороллор</p>		<p>Бэйэни салайынар-дьаһанар үөрүүэҕи сайыннарыы <u>Бэйэ-бэйэни кытары бодоруһар дьобуру сайыннарыы</u></p>	
4олонхону оонньоон көрдөрүү (икки бөлөбүнэн үлэ)	10	<p>Дьэ, оҕолор , олонхо кириитин аахтыбыт аны билигин олонхобутун оонньоон көрдөрүөхпүт. Иккили бөлөбүнэн араһсан олоробут. Эһиэхэ мин билигин икки түгэни олонхоттон биэриэм эһиги ону сүбэлэһэн баран оонньоон, артыыстаан көрдөрөбүт.</p> <p>-Олонхо хас биирдии дьоруойун ис туругар киирэбит, хайдах санараргытын, хамсанаргытын сүбэлэһин.</p> <p>-Бэйэбит уопсай биир санааҕа кэлэн эйэ-дэмнээхтик үлэлииргитин умнуман. Олонхо кэрэ эйгэтигэр кириэбин, тулабыт олонхо сирэ-уота, дьэ ,кэрэ да дойдуга баар буола түһүөххэйин.</p> <p>-Онно бааллар биһиги бухатыыр уолбут, кини эйэ-дэмнээх ийэлээх ,аҕата, ол дойду көтөрө-сүүрэрэ, кыыла-харамайа уо.д.а</p>	<p>Сыһыарыы № 3</p> <p>1 бөлөх. Бухатыыр уол хайдах дьиз-кэргэнгэ төрөөбүтүн оонньоон көрдөрүн.</p> <p>2 бөлөх. Бухатыыр уол хайдах улаатан испитин оонньоон көрдөрүн. Туох сатабыллаах уол буолан тахсыбытын, тугунан интириэһиргиирин</p> <p>-Бөлөхтөр сүбэлэһэллэр, олонхо дьоруойдарын өссө биирдэ саныылар, бэйэлэрин санааларынан сиэттэрэн инценировка толкуйдаан оонньоон көрдөрөллөр Хас биирдии икки бөлөх көрдөрбүтүн кэннэ, көрөн олороччулар бошпуруос биэрэллэр ,санааларын этинэллэр.</p>	<p>Оонньоу технологията</p>	<p><u>Бэйэ-бэйэни кытары бодоруһар дьобуру сайыннарыы</u></p>	

Сыаналаны ы	4 м	<p>Күндү үөрэнээччилэр, билигин тус бэйэбит уруок устатын тухары хайдах үлэлээбипитин сыаналаныаххыт. Туох сананы биллигит, өйдөөбөтүгүт, туохха ыарырбаттыгыт.(карточканы түнэтии, хайдах толороллорун быһаарыы)</p> <p>-Биирдиилээн үлэбэ бухатыыр сириин-дойдуну туһунан аахпаппыт</p> <p>-Пааранан үлэбэ-бухатыыр уол хайдах үөскээбитин туһунан</p> <p>-Бөлөбүнэн үлэбэ инценировка оонньоон көрдөрбүккүт.</p> <p>-Дьэ, ол үлэлиир кэмнитигэр хайдах үлэлээбиккитинэн, өйдөөбүккүтүн ,өйдөөбөтөххүтүн, туохха ыарырбаппыккытын ити карточкаба толоробут.</p> <p>Уруокпут сүрүн санаатынан уруок сабаланыта бухатыыр илдьиттэбит этиитэ буолар. Эниги, санаабытыгар хорсун бухатыыр буолан тахсарга төрөөбүт сириин,дьонун-сэргэн ийтиилэрэ улаха нор оруол оонньоур дуо?</p>	<p>Сыһ..№ 4</p> <table border="1" data-bbox="958 167 1464 395"> <tr> <td>Көрүн</td> <td>+</td> <td>-</td> <td>?</td> </tr> <tr> <td>Биирд.үлэ</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Пааранан үлэ</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Бөлөбүнэн үлэ</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table> <p>Үөрэнээччилэр биирдиилээн карточканы толороллор, бэйэлэрин сыаналаналлар. Санааларын этинэллэр. Уопсай ханнык түһүмэби биһирээбиттэрин кэпсииллэр. Туохха ыарырбаппыттарын эмиэ этинэллэр.Учууталы кытта уруок уопсай сыаналааһынын таһаараллар Салгыы учуутал ыйытытыгар санааларын этинэллэр. Кинилэр хорсун санаалаах буолууга, төрөөбүт дойдуга таптал уонна төрөппүттэрин ийтиитэ-такайыта онно улахан оруолу оонньоур диэн санааба кэлиэхтээхтэр.</p>	Көрүн	+	-	?	Биирд.үлэ				Пааранан үлэ				Бөлөбүнэн үлэ				«Сыаналаныы түннүгэ»	Тус санааны,сыһыаны салайаны үөрүйэби сайыннарыы Сатаан бэйэтин сыаналанар, туохха ыарырбаппыт өйдүүр, онтукайын кэпсиир, ырытар. Атын үөрэнээччилэри кытта табыгастаахтык алтыһар.	Сорудах таах холбуйа, кынатта р.
Көрүн	+	-	?																			
Биирд.үлэ																						
Пааранан үлэ																						
Бөлөбүнэн үлэ																						
Түмүк	3 м	<p>Дьибэ үлэбитигэр олонхону салгыы аабабыт.Бүгүн уруокка биһиги олонхо аҕалыныытын эрэ аахтыбыт, ангыс уруокка Эрчимэн Бэргэн хорсун быһыытын ырытыахпыт.</p> <p>-Хас биирдии киһи төрөөбүт дойдунан уонна төрөппүттэринэн киэн туттуохтаах. Ону хаһан да умнуман. Көрсүөххэ диэри!</p>	<p>Үөрэнээччилэр дьибэ үлэлэрин суруналлар.Олонхону ааҕан, кини тула ырытыһан, сэхэргэһэн, араас сорудахтары толорон баран төрөөбүт дойдубунан уонна төрөппүттэрбинэн киэн туттуохтаахпын диэн санааба кэлэллэр.</p>		Тус санааны,сыһыаны салайаны үөрүйэби сайыннарыы	.																

Сыһыары №1 «Бухатыыр сирэ-дойдута»

Аа5а иликпинэ	Аа5ан бүтэн баран

Сыһыары №2 «Икки чаастаах дневник»

Уол ийэлээх аҕатын аата	
Уол дьүһүнэ	
Хайдах улаатан испитэ	

-

Сыһыары №3 «Инценировка»

1 бөлөх. Бухатыыр уол хайдах дьыэ-кэргэннэ төрөөбүтүн оонньоон көрдөрүн.

2 бөлөх.

Бухатыыр уол хайдах улаатан испитин оонньоон көрдөрүн. Туох сатабыллаах уол буолан тахсыбытын, тугунан интириэһиргиирин

Сыһыары №4 «Сыаналаны түннүгэ»

Көрүн	+	-	?
Биирд.үлэ			
Пааранан үлэ			
Бөлөбүнэн үлэ			